

برگشت دوباره بر یادداشت ها

نگاهی مختصری به تاریخچه کابل

از زنده یاد مرجان کمال به زبان فرانسوی

مترجم: فریده نوری

قسمت پنجم

ای فروغ دیدگان، وی غمگسار من کجایی
ای گرامی دختر ای دل‌بند یار من کجایی
رحم بر تنه‌ایم کن جان و یار من کجایی
ای گرانسنگ ای خجسته یادگار من کجایی
ای به زیر آسمان دار و ندار من کجایی
ای طیب روح ای بیمار دار من کجایی
ای هزار نغمه گوی شاخسار من کجایی

ای انیس و مونس شب های تار من کجایی
دیده گریان است و دل خونبار و من رنجور دختر
یار من دمساز من همراز من بودی و رفتی
یادگار من پس از مرگم تو بودی و رفتی
نازنینا در جهان دار و ندار من تو بودی
خسته ام، افسرده ام، آشفته حالم، دردمندم
مایه ی سرگرمی و دلداریم شبها تو بودی

رفت از کف دختر من، شد ز سر تاج سر من
ای دریغا دختر من، ای دریغا دختر من

آبدات در زمان احمد شاه بابای درانی :

در عهد احمد شاه بابا یک تعداد مساجد، پُل ها، باغ ها ساخته، و همچنان ویرانی های سابقه را شروع به ترمیم نمود.

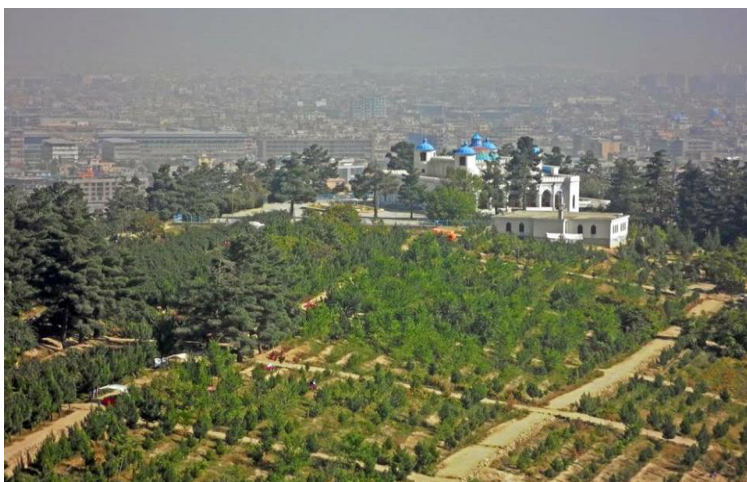
از جمله مساجد، مسجد شاه دو شمشیره ولی در کابل می باشد، در زمان لشکر کشی اعراب در قرن اول هجری، بعد از این که کابل را تسخیر کردند، اولین نماز را در قسمت شمال لب دریای کابل ادا نمودند، و از طرف دیگر لیث بن قیص سر لشکر اعراب در این منطقه کشته شد، و در همین جا دفن گردید. چون با دو شمشیر می جنگید،

این مسجد و زیارتگاه به این نام مسمی گردید، و اولین مسجد کابل می باشد. در عصر احمد شاه بابا مجدداً آن را باز سازی و ترمیم نمود. و هم یک قصر تابستانی در جوار مسجد پُل خشتی اعمار نمود. در مدت 26 سال حکمروایی احمد شاه بابا در تمام ولایات و مخصوصاً کابل ساختمان های زیادی اعمار گردید، به خصوص مساجد، زیارت گاه ها، کاروان سرای ها، پُل ها ، مدارس برای درس خواندن، باغ ها.... از این پادشاه کار نامه های زیادی وجود دارد، که اگر بخت یاری کرد به آن پرداخته خواهد شد. مسجد پُل خشتی که قبلاً وجود داشت در زمان تیمور شاه درانی دوباره ترمیم و آباد گردید. مسجد عید گاه : در همین جا در زمان سلطنت احمد شاه بابا که یک میدانی بود و به نام میدان عید گاه یاد می شد، و در آن جا اهالی، اعم از ملکی و نظامی نماز عید را اداء می کردند . در سال 1272 هجری شمسی در این میدان امیر عبدالرحمن خان مسجد عیدگاه را اعمار نمود.

مسجد عیدگاه

در عصر امیر شیر علی خان یک قصر در شیر پور ساخته شد، که در جنگ های افغان و انگلیس قصر بالا حصار و شیر پور هر دو تخریب گردید. امیر عبدالرحمن خان به ساختن ارگ شاهی اقدام نمود . یک تعداد قصر ها مانند قصر شهرآرا، قصر جهان نما در چهل ستون، قصر ناک باغ در ده افغانان موجود بود که در زمان امیر شیر علی خان تخریب شده بودند در زمان امیر عبدالرحمن خان دوباره باز سازی شد. بر علاوه در باغ بالا قصر باغ بالا را ساخت (1271 شمسی).

قصر باغ بالا

در قسمت پارک زرنگار امروزی امیر عبدالرحمن خان قصری دیگری اعمار نمود که مزارش می باشد.

آرامگاه امیر عبدالرحمن خان

محل بود و باش امیر عبدالرحمن خان در گلستان سرای بود که امروز بلدیة کابل در آن محل واقع می باشد. از جمله تعمیر های دیگر زمان امیر عبدالرحمن خان قصر استور در داخل صحن وزارت خارجه و تعمیر آرشیف ملی می باشند.

ساختن تعمیر ارگ شاهی نیز در زمان امیر عبدالرحمن خان شروع گردید که در منطقه مرکزی کابل واقع، شرقاً به ده افغانان، شمال غرب به مراد خانی، شمال شرق به چهار راهی آریانا و طرف شمال آن جاده عمومی که در سوی دیگر سرک منازل مسکونی مربوط به کارته وزیر اکبر خان می باشد. اولین تعمیر آن کوتی باغچه که در سال 1265 شمسی اعمار گردید. قصر جهان نما که در بالای یک تپه در دامنه کوه در زمان درانی ها ساخته شده بود، در جنگ ها ویران، توسط امیر عبدالرحمن خان ساخته و نامش را قصر چهل ستون ماند.

تعمیر های دیگر ارگ شاهی در زمان امیر حبیب الله خان ساخته شد که عبارت از قصر سلام خانه، قرار گاه شاهی و ملحقات و دفاتر می باشد.

در دوره امیر حبیب الله خان به مراکز تعلیمی توجه گردید، که از آن جمله می توان از مدارس دینی، مدارس ادبی، تأسیس دارالعلوم، مکتب حبیبیه و یک تعداد دیگر مکاتب ابتدائیه، و تدریس علوم طبی نام برد.

ارگ شاهی را تکمیل و اولین بند برق در شمال کابل در جبل سراج ساخته شد، و در این زمان تحولات عمرانی، فرهنگی، علمی و تخنیکی زیاد رونما گردید.

در عصر امانی پیش رفت های زیادی در امور عمرانی، فرهنگی، معارف، تجارت، ساختن باغ های تفریحی، نشرات رادیو، اولین سینما در کابل، عکاسی، اخبار و مجلات صورت گرفت.

مرجان در دارالامان

قصر دارالامان بعد از جنگ ها

از جمله آبدات این دوره میتوان از باغ عمومی پغمان، طاق ظفر پغمان، قصر دارالامان، شفاخانه زنانه مستورات و تأسیس اداره باستان شناسی نام برد.

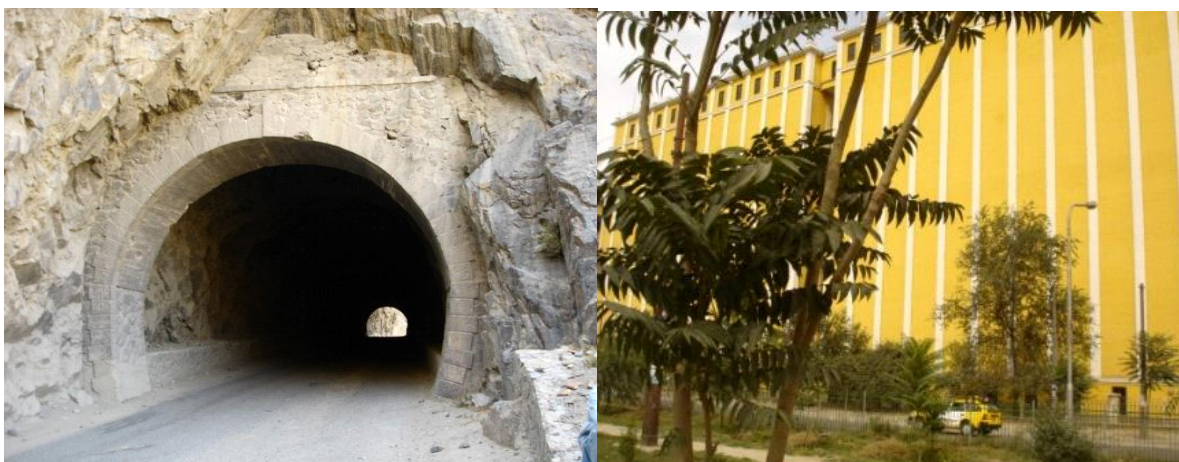
مرجان در مقابل شفاخانه علی آباد

عمرانات دوره اعلیحضرت محمد نادر شاه : در سمت جنوب شرق بالاحصار یک، منار به نام منار نجات ، ترمیم دوباره قصر شاهی، تأسیس اولین بانک در کابل و همچنان در ساحه فرهنگی و معارف نیز کوشش زیادی به خرج داد، از آن جمله می توان از بنای پوهنتون طبی و شفاخانه تدریسی علی آباد نام برد.

تأسیسات دوره اعلیحضرت محمد ظاهر شاه:

- اکادمی علوم - تأسیس کتابخانه شاهی - مکتب حربی واقع در مهتاب قلعه کابل - پوهنتون کابل - تأسیس انجمن تاریخ - عمارت نو لیسه حبیبیه - سیلوی کابل - ترمیم پُل محمود خان و قصر دارالامان - احداث شاهراه کابل - تورخم - ترمیم باغ بابر- ساختن و ترمیم موزیم کابل - احداث بند های برق(دروننه، ماهی پر، نغلو).....

- خدمات زیادی در عرصه نسوان - تونل سالنگ و شاهراه کابل - و ولایات شمال افغانستان.

تونل در شاهراه کابل - ننگرهار

سیلوی مرکزی کابل

باید علاوه نمود که رول سردار محمد داود خان در زمینه بسیار بارز است، زیرا آبادی های زیاد در زمان صدارت ده سال ایشان صورت گرفته است.

موزیم کابل:

تعمیر موزیم کابل در سال 1922 میلادی در چهار راهی دارالامان نزدیک به قصر دارالامان در حدود هفت الی هشت کیلومتر از مرکز کابل دور ساخته شده است. آثار باستانی و تاریخی به این موزیم در سال 1931 میلادی انتقال گردیده اند. آثار موزیم کابل از جمله آثار خیلی ها مهم در آسیای میانه می باشد، که در آن در حدود صد هزار اثر وجود داشت. در اثر جنگ های پی در پی مانند همه ساحات، موزیم کابل نیز صدمات ناگوار را متحمل گردید، آتارش، چور و چپاول شکستنده و به تاراج رفت. اما با کمک جامعه بین المللی دوباره باز سازی شد، چون آرشیف موزیم از بین رفته است فلها در مورد آثار گم شده معلومات وجود ندارد. باید از هیئت باستان شناسان فرانسوی که یک رول خیلی مؤثر در کشفیات آثار دارند نام برد. و ناگفته نباید گذاشت که این هیئت در غنای آثار رول مهم بازی نموده اند. زیادتترین کشفیات و تجسسات شان بالای آی خانم - طلا تپه - بگرام - و هده می باشد.

مرجان همراى آقای مسعودى در موزيم كابل

ادامه دارد